

§ 51 Kairosdokumentet och Israel-Palestinafrågan (forts. från § 49)

JOHAN ÅKESSON:

Ordförande, kyrkomöte, biskopar och övriga! Jag yrkar bifall till utskottets förslag. Vi ska inte ta parti i konflikten, pratar vi om, men vi måste reagera vid våld och förtryck. Vi kan inte vara neutrala.

Kairosdokumentet är ett rop på hjälp under ett förtryck som pågått under lång tid. Jag vill göra er lite uppmärksamma på något som inte har kommit fram i debatten. Det är att dokumentet faktiskt tar fasta på att det är ett dubbelt lidande, både för palestinierna och för israelerna. Det uttrycks också i Kairosdokumentet. Alla är alltså förlorare i denna konflikt. Vi ska inte utöva utrikespolitik, det är andra som gör det. Men vi måste vara med och påverka där orättvisor begås, där mänskliga rättigheter inte efterlevs. Internationella nämnden kommer som vi har hört att ha ett sammanträde på torsdag, där ett positionspapper om Israel och Palestina kommer att bearbetas för beslut. Jag vill bara göra er nyfikna på den inledning som står som förslag: "Svenska kyrkans syn på konflikten mellan Israel och Palestina grundas i folkrätten, den internationella humanitära rätten, de universella mänskliga rättigheterna och relevanta internationella konventioner. Vi vill verka för en rättvis och hållbar fred framförhandlad av konfliktens parter inom detta folkrättsliga ramverk, vilken garanterar såväl israeler som palestinier ett liv inom säkra och erkända gränser och fria möjligheter att forma sin egen framtid." Sedan följer också positioner som uttrycker stöd för tvåstatslösning, palestiniernas rätt, israelernas rätt, ockupationen av palestinska områden och så vidare.

Jag tror inte att vi ska vara så ängsliga i att ta ställning, inte för eller emot endera parten, men som en reaktion på en ohållbar situation.

Jag yrkar bifall till utskottet.

YLVA WAHLSTRÖM:

Jag vill börja med att yrka bifall både till utskottets betänkande och till tillägget av Birgit Friggebo. Vi vill verkligen att det blir ett tillägg, som jag vet att ordföranden var inne på från början. Det vore bra om det verkligen landade i ett tillägg.

Vi har pratat om barnperspektiv. Vi har barn som lider i detta område där de har börjat kriga nu, dessa blivande tvåstater som vi hoppas på så småningom. Ska vi verkligen prata om barnanalys i våra beslut, vilket jag tror de allra flesta av oss tycker, bör man stödja i alla fall en hel del av detta, så att vi faktiskt gör vad vi kan för att barnen i Israel och Palestina ska få det lite bättre. Våra sekulära politiker, som våndas och funderar och inte har det så lätt med de här frågorna, tror jag vill höra kyrkans röst. Många är medlemmar och vill höra att kyrkan vågar ta ställning för sina medmänniskor.

Jag stannar där. Bifall till utskottet och till tillägget av Birgit Friggebo. Tack.

DANIEL TISELL:

Mitt intryck är verkligen att vi behöver ta del av Kairosdokumentet. Vi pratar om ett dokument som många inte har läst. Jag hoppas att propositionsställningen blir så att man kan yrka och bifalla utskottets förslag men sedan också få med tilläggsyrkandena som har gjorts som handlar om min motion, där vi vill uppmärksamma varandra och biskoparna att fördjupa oss i Kairosdokumentet.

Sedan gäller det tilläggsförslagen från Birgit Friggebo. En del av dem är väldigt bra, men det har blivit lite rörigt angående vilket som är nummer ett, nummer två och så vidare. Utskottet borde ta tillbaka detta och titta över det. I centergruppen var vi ganska negativa till de två sista att-satserna. Den första är ju en del av brödtexten och den kan jag också ställa upp på, också med det perspektiv som

Åke Bonnier gav att man skulle vända på det. Egentligen skulle man ändå behöva titta lite mer på det, så att det blir klart vad man röstar på. Vill man gå på utskottet vet man vad man gör och vill man godkänna en del av Birgits att-satser kan man göra det. Om det inte blir klarare kommer jag annars att bara gå på utskottet.

Sedan delar jag Lars Stjernkvists härliga inlägg här om politik. Det är ganska uppenbart att man säger att man inte ska jobba med politik. Sedan visar det sig att det bakom dessa formuleringar finns ett väldigt tydligt politiskt ställningstagande. Man har fått höra att vi är naiva och sådana saker. Jag undrar egentligen om inte den naiviteten är ömsesidig i så fall.

Jag tycker att reservationen faktiskt är lite otydlig. Fredrik Sidenvall tycker jag har gjort det ännu otydligare, när han pratar om att han är för sekularisering och mot teokratier. Innebär det att du inte vill ha en judisk stat, Israel? Det är ju fundamentet för staten. Det är klart att det är många kristna i dag som ser att man skulle ha en enstatslösning där alla kan få bo, eftersom man ser att chansen till en tvåstatslösning håller på att ta slut. Förutsättningar finns snart inte att få bilda en stat med tanke på att Israel nu använder 75 procent av marken som finns på västbanken och Gaza. Hur ska man bilda en stat då? Men det får framtiden utvisa. Till dess får vi jobba på att försöka hitta en lösning där man naturligtvis börjar förhandla med varandra, acceptera varandra och erkänna varandra som två stater bredvid varandra.

Därför vill jag att vi ska erkänna Palestina som FN-stat och det är vad de kristna ledarna vädjar om i ett uttalande gjort 19 oktober. Alla de kristna ledarna vädjar om detta. Tack.

BIRGIT FRIGGEBO (REPLIK):

Herr ordförande! Jag kan hålla med Daniel om att det har varit lite rörigt. Jag tror det bland annat beror på att att-satserna i mitt papper inte har varit numrerade. Det kommer ett nytt papper och jag kommer att prata om det när jag så småningom får ordet och kan berätta lite grand. Tack.

FREDRIK SIDENVALL (REPLIK):

Två saker, för det första: När man tar ställning till kyrka och politik behöver man överblicka en större del av kyrkans historia och besinna de epoker då kyrkan företrädde en politisk linje som man inte känner sympati för. Då utmanas ens egen reflektion omkring förhållandet kyrka och världslig politik. I en situation där man är övertygad om att kyrkan kommer att stödja den linje man själv företräder är det lätt att uttala sig så här maximalistiskt om vad som är kyrkans kallelse. Men låt oss överblicka historien, inte minst 1900-talshistorien, så kan det stämma till eftertanke för oss alla.

För det andra: Jag menar att bildandet av staten Israel är en sekulär rörelse inom sionismen som inte var särskilt teologiskt inriktad. Det var inte de så att säga ortodoxa judarna som drev fram det utan de som är med och bildar kibbutz-rörelse och annat.

DANIEL TISELL (REPLIK):

Jo, men jag fick intrycket att du var väldigt tveksam till att man över huvud taget skulle ha en religiös stat. Den judiska staten har ju från början en judisk utgångspunkt, det är ingen skillnad mellan då och nu. Det är ingen som har ifrågasatt det i dag. När vi erkänner staten Israel är väl det med utgångspunkten att den ska vara det. Det är därför jag blir lite förvirrad i diskussionen och då även vad tanken är bakom reservationen, där ni pratade om det judiska folkets

hoppfulla tecken om att få återvända till landet. Det säger ingenting om staten Israel egentligen. Sedan säger ni att ni inte tycker att Israel ska sluta ockupera utan fortsätta ockupera. Det blir väldigt rörigt, tycker jag. Vad står ni för egentligen? På det viset är det omöjligt att faktiskt gå på er reservation.

FREDRIK SIDENVALL (REPLIK):

Egentligen behöver vi inte svara på det här utan hänvisa till hela den omfattande breda debatt som förs i vårt land, i världen i stort, i olika kompetenta sammanhang, där man kan genomlys de här frågorna. Utifrån min ringa kunskap är det huvudsakliga motivet när staten Israel bildas när Theodor Herzl samlar till den judiska kongressen framdrivet av den etnicering som följer av synen på staten i Europa under romantiken. Efter all den förföljelse som det judiska folket har upplevt genom årtusenden är det naturligtvis inte svårt att känna en stark sympati för behovet av ett judiskt folkhem, särskilt inte i ljuset utan i mörkret av händelserna under det tredje riket.

DANIEL TISELL (REPLIK):

Jag tycker inte du ska förringa din kunskap. Jag tror du har ganska mycket kunskap, det vittnar du om nu, men jag tror också det skulle vara bra om vi fick chans att sitta ner och läsa det här dokumentet som vi pratar om och bearbeta de här frågorna. Det är precis detta som min motion 2012:49 handlar om, där man kan se på olika sidor hur man tolkar historien. Låt oss fortsätta att göra det i så fall.

MARGIT BORGSTRÖM:

Det har blivit en het debatt om reservationen som jag har gjort och det är bra att få vädra och tänka efter hur vi egentligen står i den här frågan om Israel.

Jag vill ta upp det som vi också håller på att bestämma om, som är att vi ska bojkotta varor från västbanken. På västbanken har det byggts upp mycket. Ja, det har det gjort, men det som har byggts upp är fabriker. De företag som finns där har också anställt araber eller palestinier som arbetar på deras fabriker. Det gör ju att de också har fått ett bättre liv där. Jag vill citera den israeliska journalisten Gideon Levy. Han jobbar på tidningen Haaretz och är välkänd för sina extremt kritiska artiklar om israelisk politik. Han är inte för Netanyahu, men helt plötsligt måste han, när de började undersöka, medge att Netanyahus regering har inneburit en stor förändring för dem på västbanken. Levy citerar informationen från israeliska vänsterorganisationen B'tselem och säger att

vi måste erkänna att vardagen på västbanken, Judéen och Samarien, blivit lite mer mänsklig under de senaste åren. Det är mycket mindre blodsutgjutelse på västbanken, färre vägspärrar, färre intagna och färre administrativa fångar. Enligt statistik från B'tselem har 43 palestinska araber dödats av den israeliska armén efter Gazakriget. 20 israeler dödades av terrorister under denna period. Under de senaste åtta åren före kriget var antalet 1 790 palestinska araber och 732 israeler. Det bör noteras att siffrorna inte berättar hela historien. Av dödade israeler var nästan alla civila, medan den stora majoriteten av palestinska araber var terrorister eller personer som avsiktligt placerade sig i fara.

Jag tycker att vi, när vi håller på de här frågorna, också bör inse att det sker en förbättring där nere på västbanken. Om det innebär väldigt mycket för människor

som bor där med de nya företagen, är det oerhört tacksamt att vi tar ställning till det också. Tack.

HAKON LÅNGSTRÖM:

Herr ordförande! Jag tycker att dagens debatt än en gång visar att den här frågan inte bara är ytterst svår utan också väldigt starkt berörande för oss alla.

Min vän och nomineringsgruppskollega Cecilia Brinck recenserade utskottet. Hon sa att vi var gripna av naivism och aktivism. Då tänkte jag på en berättelse om fyra män som var på vandring idet heliga landet. Den förste av dem råkade ut för rövare och låg slagen vid vägen. Nummer två och tre gick förbi. Nummer fyra stannade och tog sig an den slagne mannen. Han hörde den slagne mannens rop. Vi brukar kalla honom den barmhärtige samariern. Vi vet att liknelsen ytterst syftar på Herren Jesus Kristus själv, som såg mänsklighetens slagna läge och var den barmhärtige samariern för oss alla.

Det handlar om att lyssna till ett rop, för detta är ju ett rop som har kommit till oss. Jag tänker på påskuppropet, när det kom ett rop ur Storkyrkan, ett trefaldigt rop och allt som sedan följde efter det, där vi faktiskt lyckades. Vi fick regeringen att ändra politiken så att människor i nöd i vårt land fick den hjälp de behövde. Nu har vi nåtts av ett nytt rop, inte bara från våra palestinska trosyskon utan också från fredsrörelsen i Israel som också ropar till Svenska kyrkan: Svara på Kairosdokumentet. Det är det vi diskuterar. Sedan hoppas jag att vi ska kunna hitta en lösning för att få ihop texterna som har figurerat här också. Tack.

BISKOP RAGNAR PERSENIUS:

Ordförande! Jag ska strax lägga fram ett förslag till beslut av kyrkomötet i det här ärendet. Det har förts en diskussion som har täckt väldigt många områden, en ganska svår diskussion på så sätt att den täcker in så många saker. Det finns ett behov, tror jag, av att vi hittar ett sätt att finna en lösning som kan samla en bred majoritet.

Därför lägger jag fram förslaget att kyrkomötet beslutar att ställa sig bakom övervägandena i Ekumenikutskottets betänkande 2012:2 tillsammans med punkterna 1–3 i Birgit Friggebos under överläggningarna framlagda förslag till yttrande.

BIRGIT FRIGGEBO:

Herr ordförande! Jag vill förklara lite grand hur mitt förslag ska uppfattas. Jag förstår att många har trott att man tar hela mitt papper emot utskottets förslag. Så är det inte alls, utan varje stycke är ett fristående tillägg till utskottets förslag. Det betyder alltså att man kan bifalla utskottets förslag i punkterna 4 och 5 som betyder bifall till Anders Nihlgårds motion 2012:51 och Inga Alms motion 2012:55 punkt 1 och man kan också bifalla stycket om tvåstatslösning med mera och stycket om vädjan om att båda parter ska upphöra med våld mot civila. De strider inte alls mot varandra eller mot utskottets förslag. Det är därför helt möjligt att rösta på det sätt som biskopen säger, men man behöver inte binda upp så att de hänger ihop. Var och en får rösta på de olika förslagen som finns och man plockar det som man vill stödja.

När det gäller palestiniernas status i FN kan man antingen stödja utskottets punkt 7 eller mitt förslag om höjd status. Då ställer man medlemskap mot den höjda statusen i vanlig ordning som vid är vana att göra. Förslaget om ursprungsmärkning av varor från bosättningarna kan också vara ett tillägg till utskottets förslag, eftersom det inte är nämnt där. Det finns nu en omarbetad version av mitt yrkande, där styckena är numrerade och varje stycke börjar med uppdrag till

kyrkostyrelsen. Kansliet har hjälpt till med det, så allting ska nu vara regelenligt. Jag yrkar alltså bifall till detta papper och det kommer nu att delas till er alla, så att ni kan titta på det.

När det gäller frågan om FN och medlemsstatusen har den legat i säkerhetsrådet nu i två år. Den kommer ingestans. Det är veto emot den. Dessutom har man sagt att man avvaktar tills Hamas och den palestinska myndigheten kan komma överens om vilken mark de söker medlemskap för. Nu har palestinerna själva förstått det och i generalförsamlingen i höst fört fram en önskan om en förhöjd status liknande den som Vatikanstaten har och som redan finns. Då får man tillgång till internationella domstolen och FN:s olika institutioner och det är ju det som har varit det viktiga för palestinerna. Det förslaget gör att vi kan vända oss till den svenska regeringen och yrka på att de ska jobba för detta och att de ska rösta för det. Gör vi inte det betyder det att vi vädjar till USA att de ska häva vetot mot medlemskapet i generalförsamlingen. Mitt förslag är mycket kraftfullare och mycket mer realistiskt.

BISKOP RAGNAR PERSENIUS (REPLIK):

Ordförande! Mitt förslag bygger på att det ska vara möjligt att få en bred uppslutning om det som förenar så många som möjligt i den här debatten. Då har jag i samtal med ganska många personer ändå förstått, att det är punkterna 1–3 i Birgit Friggebos framlagda förslag som är möjliga att komplettera med utskottets överväganden. Det här blir då inte ett ställningstagande till den ursprungliga versionen, vilket är värt att notera. Det är en annan sak. Jag är inte expert på procedurer, men att ta ställning till punkterna 4 och 5 blir i så fall en helt separat fråga, om det är så att man har som en kombination utskottets överväganden och punkterna 1–3 i Birgit Friggebos yttrande som nu delas ut. Jag har själv haft tillgång till den redigerade versionen.

BIRGIT FRIGGEBE (REPLIK):

Det ligger ju redan i förslaget att man tar punkterna 4 och 5 helt fristående, som handlar om FN-medlemskapet och ursprungsmärkningen, medan man kan lägga till de andra i utskottets förslag om man vill. Om jag har förstått rätt innebär ditt förslag att du vill binda upp att man har utskottets förslag tillsammans med mina, men jag tycker att folk ska ha rätt att välja vilka delar man vill rösta jag och nej till. Tack.

BISKOP RAGNAR PERSENIUS (REPLIK):

Det blir nog så i slutändan att valet blir att ta utskottets överväganden ihop med punkterna 1–3 och möjligen få en samlande lösning. Annars spricker ju hela upplägget.

SUSANNE LINDBERG ELMGREN:

Kära ledamöter, biskopar, ordförande! Jag är glad att diskussionen från Birgit Friggebo kom upp om skillnaden mellan utskottets förslag och det förslag som las fram i går kväll, detta med helhetslösningen. Jag tycker att vi ska gå på utskottets förslag. Vi tar självständig ställning som Svenska kyrkan om palestiniernas rätt till fullvärdigt medlemskap i FN. Vi ska inte ha någon konditionalitet hur det går i FN:s säkerhetsråd, det brukar vi inte ha i andra lägen. Det handlar om att få till en dialog mellan jämbördiga parter, mellan Israel och Palestina, för en rättvis fred. Jag yrkar bifall till utskottets förslag i den delen. Jag tycker det är bra att ni klargör det.

Jag skulle också vilja gå tillbaka till Kairosdokumentet. I går pratade vi om att vi måste rannsaka oss själva när det gäller förföljda kristna. Vi sa också att vi får reda på från andra kristna i andra delar av världen att vi ska ha en mer profetisk lidelse i vårt engagemang. Vi har det. Vi har fått en fråga och vi har svarat också. Den internationella nämnden för mission och diakoni säger att det sätt vi kommer att använda för att föra fram detta principiella budskap måste hela tiden anpassas till den faktiska verkligheten på marken. Det är det vi gjorde i utskottet. Vi diskuterade mycket. Sedan dess har det hänt ännu värre saker och det är också dags att vi tar ställning. Vi från socialdemokraterna tycker det är ett väldigt bra förslag från Ragnar Persenius och ställer oss bakom det som ett sätt att nå enighet och få in alla de delarna. Sedan finns det delar vi är oeniga om när det gäller fullt medlemskap i FN eller inte.

Jag skulle vilja läsa ett citat från den jättebra skriften som det tidigare pratades om. En kvinna skriver:

Du sitter i en bil med fem barn och larmsignalen som varnar för en inkommande raket ljuder. Du har fem till femton sekunder på dig innan raketerna slår ner. Vilket barn väljer du att rädda först?

Jag vill inte att vi ska tänka: Vilka barn var det? Var det israeler eller palestinier eller kristna? Det är barn. Nu råkade det vara en israelisk kvinna som sa detta. Det kunde lika gärna vara en palestinsk man. Vi måste tänka på alla barn och alla vuxna, stödja de demokratiska krafterna för en fredlig lösning. Det är det vi måste ta ställning för i dag.

Jag skulle också vilja avsluta med ett citat från FN:s speciella rapportör som kom till FN:s generalförsamling i höst och rapporterade hur det står till i Israel och mänskliga rättigheter. Han sa: "*The time is not neutral.*" Tiden är inte neutral. Svenska kyrkan har aldrig och ska inte vara neutral. Vi har aldrig varit det.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

DAG SANDAHL:

Herr ordförande! Vi manas i Hebreerbrevet att tänka på dem som sitter i fängelse som om vi var fångar med dem och att tänka på dem som blir misshandlade som gällde det vår egen kropp. Det gör vi genom att skicka ett litet uttalande som kyrkostyrelsen ska ta. Är detta en rimlig ordning? Daniel Tisell har gjort alldeles rätt. Han har varit i regionen, sett vad som händer, bär den informationen hit och säger: Vad gör vi nu i anledning av Kairosdokumentet? 10 procent av ledamöterna har tittat på Kairosdokumentet, än färre har läst kommentarerna. Kan man verkligen agera utifrån det materialet? Ingen av våra medarbetare i regionen har bidragit med någonting som vi har fått färskt på bordet. Utskottet har tittat på vad nämnden har sagt men inte läst dokumentet. Är detta ett rimligt sätt att arbeta? Om vi menar allvar med Palestina-Israelfrågan, borde vi inte då komplettera, se till att vi arbetar med frågorna i våra församlingar? Det här dokumentet kom ju till genom studier och samtal och det hanteras bäst, säger dokumentförfattarna, och kommer bäst till sin rätt genom studium och samtal. Men det räcker ju inte. Varför är vi inte där? Jag tycker att det fokuserar på kyrkomötets arbetsformer. Är det riktigt rimligt att tröska en text timme efter timme som sedan försvinner bland alla andra ord? Kan vi inte göra något rejält i så fall, nerifrån, medvetandestärkande och ansvarigt? Jag menar att vi skulle ha haft med den israeliska fredsrörelsen och frågat vad de säger. Vi skulle ha frågat de amerikanska rabbinerna som kallar det här antisemitism och ersättningsteologi och vi skulle som sagt ha krävt svar från våra medarbetare på fältet om vad som händer nu, vad som är senaste nytt. Nu rasar skuggmissilerna ner över enklare städer som

Aschdod och Aschkelon och i morgon kanske det blir marktrupperna som går in klockan två i natt eller så, svensk tid. Ja, vad vet vi? Ingenting, och ändå ordar vi. Detta är alltså ingen ansvarig arbetsform.

Herr ordförande! Jag är rätt olycklig över det här sättet att arbeta. Jag menar att utskotten ska ha vett att ta tag i intressanta uppslag och Daniel kom med ett sådant, nämligen att göra någonting mer omvälvande än ett uttalande som man begärt att kyrkostyrelsen ska säga till politiska makthavare.

HAKON LÅNGSTRÖM (REPLIK):

Bara helt kort, Dag. Det är inte så att utskottet inte har läst Kairosdokumentet. Jag kan inte gå i god för att varenda ledamot har gjort det, men en del av oss har gjort det.

DAG SANDAHL (REPLIK):

Herr ordförande! Säger nu Hakon Långström att dokumentet arbetades med i utskottet eller säger han inte det?

HAKON LÅNGSTRÖM (REPLIK):

Det fanns naturligtvis med, men läsningen hade vi väl gjort innan.

DAG SANDAHL (REPLIK):

Det är bara att lyssna bakom det Långström säger: Men, men. Detta men, men säger allt. Det är här jag är kritisk.

DANIEL TISELL (REPLIK):

Jag vill bara förtydliga en sak, även om jag tycker det är härligt med bifallet från dig, Dag. Jag tycker absolut att vi ska läsa Kairosdokumentet. Det betyder inte att jag tycker att vi inte ska gå på utskottet och göra de här uttalandena. Bifall till utskottet. Det finns en kunskap om de här frågorna också sedan tidigare och det är ingenting som hindrar oss att göra de här uttalandena. De är inte speciellt kontroversiella, anser jag, bara för att tydliggöra var jag står.

DAG SANDAHL (REPLIK):

Och som lektorn på läroverket i Skara sa: "Ett ihåligt rör." Men lektorn, är inte alla rör ihåliga? "I denne klassen kan en inte va tydlig nog." Alltså, Daniel gjorde rätt men det är arbetsordningen som inte förmår oss att komma vidare. Det är utskottets sätt att arbeta som gör mig så bekymrad. Kan vi inte åstadkomma bättre saker än det vi har gjort de senaste timmarna och med de här papperna? Det är min lite svåra fråga. Jag började i kyrkomötet 1979, så somligt har jag upplevt under resans gång.

DANIEL TISELL (REPLIK):

Jag vill inte kommentera detta med rör, för det känns så partipolitiskt.

LENNART SACRÉDEUS:

Herr ordförande, kyrkomötesombud! Jag yrkar åter igen bifall till reservationen från Margit Borgström. Det innebär också att punkterna 3, 4, 5 och 7 i utskottets förslag inte bifalls utan avslås.

I debatten sa en företrädare för socialdemokraterna ungefär att Svenska kyrkan inte ska vara neutral utan att Svenska kyrkan ska ta ställning. Det instämmer jag i, men vi ska ta ställning utifrån sanning och också empati och inlevelse

utifrån båda sidor i en konflikt som drabbar människor, både på den judiska och på den palestinska sidan. Därför tycker jag att Birgit Friggebo i sitt dokument borde ha lyft upp det hon nu har som punkt 3 till punkt 2 i enlighet med biskop Åke Bonniers förslag. Det är inte bra att börja med en kritik mot Israel för att därefter påpeka i nästa punkt att problemen finns på båda sidor. Detta bör man ha som en ingång. I punkt 3 står det att kyrkomötet uppdrar till kyrkostyrelsen att uttala att Svenska kyrkan kräver ett slut på både palestinskt och israeliskt våld. Det borde vara ingången och inte komma någonstans mitt i.

Jag tycker den här debatten visar att det finns en majoritet i det här kyrkomötet för att vi ensidigt ska kritisera den ena sidan mer än den andra, att vi inte visar samma empati och inlevelse för det lidande som finns också på den judiska sidan, att det finns någonting i arvet i svensk kristenhet och i kristenheten för övrigt kring vårt förhållande till det judiska folket. Det talas väldigt mycket här om våra kristna trossyskon, men vi har också judiska syskon. Kanske inte trossyskon i bemärkelsen att de är kristna, men utifrån en ekumenisk definition är de ju definitivt våra syskon. Det är viktigt att vi relaterar både till palestinierna och till judarna. Ett stort antal inlägg har syftat till vad de kristna palestinierna anser. Jag tycker det är väldigt få av dem som backar upp utskottet och motionerna som säger att de kan relatera till vad man känner och upplever från judisk sida. Jag tycker att Svenska kyrkan agerar ensidigt om hon inte kan uttala någonting om Hamas som terroristorganisation, om den diktatur med vilken de styr Gaza, raketbeskjutningarna lång tid mot Aschdod och Aschkelon som har nämnts och också nu riktade mot stora befolkningscentra som Tel Aviv och Jerusalem.

Sedan vill jag ta upp allra sist: Ordföranden i den internationella nämnden, Anders Åkerlund, nämner att Berlinmuren föll, att apartheidregimen föll i Sydafrika och att han nu väntar på att muren på Västbanken ska falla. Kan man verkligen göra en jämförelse mellan kommunismen i Östeuropa, apartheid i Sydafrika och Israels rätt att försvara sig?

ÄRKEBISKOP ANDERS WEJRYD (REPLIK):

Jag noterar att det åter igen upprepades att vi inte har uttalat oss mot missilerna som har skickats från Gaza mot Israel. Jag vill än en gång säga att det är osant. Vi har yttrat oss.

LENNART SACRÉDEUS (REPLIK):

Jag ber ärkebiskopen att i så fall citera var i motionerna och var i utskottets betänkande det finns. Det är det som vi har att ta ställning till. Det finns inte heller i Birgit Friggebos text. Jag ber då ärkebiskopen att citera var i det beslutsunderlag vi har som det finns ett uttalande riktat kritiskt mot Hamas och beskjutningarna mot israeliskt territorium. Jag har inte funnit det, men det går bra att läsa upp de meningar som för mig varit helt osynliga.

ÄRKEBISKOP ANDERS WEJRYD (REPLIK):

Min uppgift är inte att försvara utskottet. Jag talar om vad Svenska kyrkan har uttalat.

LENNART SACRÉDEUS (REPLIK):

Då får jag väl säga till ärkebiskopen att det jag sa i inlägget, i den mån detta noterades av honom och övriga, så var det att utskottet inte nämner detta. Och utskottet, som är det beslutsunderlag som Svenska kyrkans högsta beslutande

organ har att ta ställning för, är på väg att uttala sig på ett sådant sätt. Detta är faktiskt Svenska kyrkans högsta beslutande organ och vi är på väg att fatta ett sådant beslut där detta helt osynliggörs.

SUSANNE LINDBERG ELMGREN (REPLIK):

Svenska kyrkan är inte neutral. Bibeln är inte neutral. Jag har svårt att se att vi ska kunna vara neutrala. Vi ska tolka och vi ska agera utifrån vår övertygelse och vår tro. Jag kan bara konstatera att Hamas har haft en ökad kritik, men nu sluts leden. Vi måste få till en fredlig lösning och stödja de fredliga krafterna och förstås få bort Hamas, tycker jag. Då handlar det om att få till ett palestinskt fullvärdigt medlemskap i FN som en part för en diskussion med Israel. Vi kan inte gömma oss bakom det. Vi måste ta ställning.

LENNART SACRÉDEUS (REPLIK):

Jag kritiserade inte uttalandet att Svenska kyrkan inte skulle vara neutral. Jag sa att Svenska kyrkan ska hålla sig till sanningen och vara balanserad. Vi kan mycket väl ta ställning, men det ska vi göra utifrån fakta och utifrån en balans baserad på sanningen. Jag anser inte att det är baserat på balans och på sanningen när man förtiger viktiga händelser. Jag vill citera det enda ställe där jag kan se att Hamas nämns, i utskottets betänkande överst på sidan 4. Där står det att "Hamas och andra extrema politiska rörelser riskerar att växa sig starkare i spåren av en växande palestinsk frustration", vilket är närmast ett urskuldande uttalande. Detta är någonting som leder med någon slags automatik till att Hamas blir starkare. Man använder då begreppet Hamas som en extrem politisk rörelse. I internationella termer är de inte bara det. De är en terroristorganisation.

SUSANNE LINDBERG ELMGREN (REPLIK):

I mitt tal försökte jag hålla mig till sanningen. Jag citerade en israelisk kvinna som frågade vilket av sina fem barn hon skulle rädda. Det är en verklighet som såväl israeler som palestinier, kristna och andra har i Israel och Palestina. Vi måste komma vidare. Då tycker vi från socialdemokraterna att Ragnar Persenius förslag är bra för att ena oss så mycket som möjligt och för att förklara var vi själva står.

Vi måste utgå från utskottets välgrundade diskussion och betänkande kopplat till Ragnar Persenius förslag. Jag yrkar bifall till det.

LENNART SACRÉDEUS (REPLIK):

Lidandet som du lyfter fram från båda sidor ska vi uttrycka tydligt i dokumentet. Det sker inte. Jag tycker inte heller, med all respekt för de förbättringar som helt klart Birgit Friggebos papper står för, att det finns med tillräckligt tydligt där. Det är förvisso en förbättring. Det vill jag ha sagt: Vi måste visa empati för båda sidor.

Sedan har jag svårt för Ragnar Persenius förslag, med all respekt för hans vilja att verka samlande, att man där ändå bejaktar tanken med ett palestinskt medlemskap i Förenta Nationerna utan att Palestina de facto lever upp till de kriterier som folkrättsligt krävs för att kunna bli erkänd som stat, dessutom i ett läge då man vet att Barack Obama och USA kommer att lägga in veto mot detta och där det från israelisk sida kommer att försvåra deras vilja att sätta sig vid förhandlingsbordet. Det blir kontraproduktivt, det blir åter igen ett ensidigt agerande från Svenska kyrkan.

DANIEL TISELL (REPLIK):

Jag vill bara upplysa er att den här motionen, 2012:49, skrevs i somras och utskottet sammanträdde i september. Detta som har blossat upp igen i Gaza med missiler har hänt ganska nyligen. Det är lite svårt för oss som skriver motioner att kunna se in i framtiden. Det är klart att om man hade skrivit en motion nu, hade man kanske kunnat ta med den situationen. Sist det begav sig var 2009. Då var det också ett väldigt problem med kriget mot Gaza. Jag vet inte vilka uttalanden som togs då, men jag tycker att Lennart ska leta sig tillbaka till den tiden. Då finns det säkert många bra uttalanden som Anders Wejryd har gjort.

Att kritisera motionärerna för att vi inte tar upp Hamas i våra motioner som vi skrev i somras känns faktiskt konstigt. Sedan ska vi komma ihåg att Hamas växte fram med Israels fulla stöd för 20 år sedan. De kristna var väldigt frustreerade. Syftet var att splittra PLO.

LENNART SACRÉDEUS (REPLIK):

Herr ordförande och kyrkomötesombud! Daniel Tisell har en poäng i att en motion inte kan skrivas samma vecka som kyrkomötet inleds. Men raketregnet över Aschdod och Aschkelon och södra Israel pågick även i somras, det pågick i våras, det pågick förra vintern. Det har intensifierats på senare tid men det är inget som har uppstått precis sista veckan. Under hela denna tid har israeliska samhällen och civila utsatts för raketbeskjutningar. Bäste Daniel, det hade du kunnat nämna. Du hade kunnat nämna Hamas. Detta är ingen nyhet som har uppstått sista veckan.

DANIEL TISELL (REPLIK):

Det har hänt att det har skjutits upp en del raketer ibland, men det är faktiskt så att det har varit väldigt lugnt en lång tid också. Jag tror inte den beskrivningen stämmer. Varför ska jag skriva en motion om Hamas? Jag förstår inte vad du är ute efter. Skriv en motion själv om Hamas.

LENNART SACRÉDEUS (REPLIK):

Herr ordförande! Jag har faktiskt tänkt på detta. Jag tror att kyrkomötet nästa år kan samla sig kring ett entydigt fördömande av Hamas som terroristorganisation. Det tror jag att socialdemokraterna och din centergrupp livligt kommer att stödja. Du säger att det har skjutits raketer ibland. Fråga civilbefolkningen i södra Israel i de städer som jag nämnde, Aschkelon framför allt. Det har varit kontinuerligt och det handlar om hundratals raketer och ett antal civila offer, både skadade och döda. Det har intensifierats, Daniel, men det har pågått hela tiden. Sedan frågar du på vilket sätt detta har relevans. Visst har det relevans. Vi säger ju att Svenska kyrkans uppgift är att bidra till fred och försoning i denna region. Då frågar en motionär vilken relevans det har att ena sidan angriper den andra och dess civilbefolkning.

STAFFAN HOLMGREN:

Ordförande! Jag tycker det sista uttalandet av Daniel Tisell visar på hur fel den här debatten är. Detta är Svenska kyrkans kyrkomöte och vi håller på att diskutera utrikespolitik. Biskop Hans-Erik Nordin sa att detta är en politisk debatt och det vore bra om man då från alla håll erkände att det egentligen är en partipolitisk debatt som vi för i kyrkomötet och som egentligen är mycket märklig. Jag för min del vill inte vara med om att ta beslut i utrikespolitiska frågor som medlem i Svenska kyrkan. Däremot är jag inte alls oroad för att ta debatter som samhälls-

medborgare eller som partimedlem. Det gör jag väldigt gärna och har mycket synpunkter på det. Jag tycker inte det är en fråga för kyrkomötet att diskutera vem som skjuter bomber hit och dit. Det är patetiskt att vi tror att vi ska lösa en av världens största konfliktsituationer. Det är orimligt. Vi är inte så insatta i alla detaljer så att vi kan göra den bedömningen här. Men jag noterar tacksamt att Margareta Carlenius så tydligt tog ställning för den palestinska saken, det är det som det handlar om egentligen. Vi har olika utgångspunkter för hur vi gör bedömningar av den här konflikten och vi hamnar på olika bedömningar utifrån lite olika förutsättningar, men att helt bortse från vad som händer i Gaza från Hamas sida är det som är det märkliga, tycker jag. När man kräver palestinskt medlemskap i FN undrar jag vilken palestinsk stat man då menar. Är det al-Fatahs palestinska stat eller är det Hamas? Detta är en otrolig skillnad. Om det blir Hamas som kommer att styra hela den palestinska staten, vilket i och för sig inte är otroligt, kan jag tänka mig att vi kan börja diskutera kristna förföljelser. Vi är ju inte där än och vi kan vänta med den diskussionen. Vi ser hur svårt det är. Någon har redan berört Syrien. Då tycker vi att den regim som alla fördömer i dag ur kristnas synvinkel i Syrien är bättre än vad man kan förvänta sig om alliansen vinner. Vi kan se att den koptiska kyrkan i Egypten inte har det helt lätt med den nya regimen. Vi ska därför vara väldigt försiktiga med att ta ställning, tycker jag, utifrån det vi kan se här. Vi har inte hela perspektivet.

BISKOP HANS-ERIK NORDIN (REPLIK):

Ett slags varudeklaration av vad vi håller på med är att tro har politiska konsekvenser. Vi ska inte hymla med vad vi håller på med när tron får politiska konsekvenser. Det blir samtal om politik. Däremot tycker jag att vi inte ska hålla på med partipolitik här. Det är därför jag vädjar till er att tänka, att vi ska godkänna en palestinsk stats rätt att vara medlem i FN. Vi ska inte fundera på om vi ska kunna anpassa oss till Abbas förslag när han så att säga såg att han gick in i väggen efter 2011, att nu komma med ett förslag att ha observationsstatus bara för palestinierna. Då tar vi på oss politikernas roll. Som kyrka agerar vi och uttalar oss på moralisk grund och utifrån teologisk reflektion. Sedan får politikerna ta hand om det. Vi ska inte hålla på på politisk mark.

STAFFAN HOLMGREN (REPLIK):

Biskop Hans-Erik Nordin är ju inte politiker, i alla fall inte så det syns. Det kanske är därför det är lite svårt att se att det här faktiskt är en partipolitisk fråga. Sedan kör biskop Nordin med moralfrågan. Då undrar jag vad den rätta moralen är i här. En gång lärde mig Bo Hanson i ett seminarium om moral och etik att det mest handlar om sunt förnuft. Vad är sunt förnuft i detta? Jag har säkert en tolkning av vad som är sunt förnuft i den här konflikten men jag verkar inte vara överens med Hans-Erik Nordin om vad som är sunt förnuft. Det visar bara hur svårt det är. Vi kan inte säga att det är trosfrågor som avgör var vi hamnar i bedömningar av den här konflikten och det är därför som inte kyrkomötet ska ta ställning.

BISKOP HANS-ERIK NORDIN (REPLIK):

Jag har sysslat med etik i ett antal år och det är helt riktigt. Det går inte att slå fast att så här är det. Därför behöver man ett demokratiskt samtal om hur man finner det man uppfattar som en kyrkas ståndpunkt. Det är det vi håller på med. Då tycker jag det vore konstigt om vi skulle inta någon slags neutral position, vilket ju bara är en förklädd politisk position.

MARGARETA CARLENIUS (REPLIK):

Jag talar för att alla människor ska ha rätt till samma värde, samma möjligheter att leva, mänskliga rättigheter. Gud skapade inte bara kristna, det sa vi i går. Gud skapade hela mänskligheten och alla människor har rätt till ett fullvärdigt liv. Vår uppgift är att värna freden och utan rättvisa blir det ingen hållbar fred. Sanning, mina vänner, är ju någonting vi söker tillsammans, inte någonting som någon äger. Det är sagt sedan länge i kyrkomötet.

Jag yrkar bifall till utskottets hemställan men också med Ragnar Persenius tilläggsyrkande.

STAFFAN HOLMGREN (REPLIK):

Som jag sa i mitt första anförande är jag övertygad om, att alla här vill leva i fred och i ett land där vi fritt får uttala våra åsikter. Men i en bedömning av en konflikt måste man se på förutsättningarna för att lösa den. Det är där vi skiljer oss åt, om vilka förutsättningar som finns och vad som måste till för att man ska få till stånd en fred. Det går inte bara att tala om fred. Då får vi det precis som jag sa om hur det gick när man trodde att man hade kommit överens med Hitler om att han inte skulle gå vidare. Det är ungefär samma sak om man inte vågar se realiteterna och ta i dem för att ha alla fakta på bordet. Det är som jag säger, att så länge Hamas vill utrota Israel finns inte förutsättningar att föra en dialog med dem. Därför tror jag att arabstaterna måste ta sitt ansvar, vilket vi vet att de inte gör. Vi vet att Egypten är inne och försöker medla nu. De har ett större ansvar och kan vara mer framgångsrika än vad Svenska kyrkans kyrkomöte är för att lösa den här konflikten.

Beslut i ärendet återfinns i kyrkomötets protokoll, § 93.